

"Kæmpe røv er fucking Gud, er du dum?"*

**Seksualitet og seksuel dannelse i det
fritidspædagogiske landskab
– En invitation til refleksion på baggrund
af empiriske nedslag**

*Sara Marie Sandfær, Mia Azzopardi
& Jacob Graack*

"Når I kommer ud på den anden side af den her dør, så er virkeligheden bare lige derude," siger pædagogen til de unge i et forsøg på at beskytte dem mod de fordomme og stereotyper, som 'virkeligheden' så ofte styres af. Men alt for ofte sættes der, som i tilfældet her, blot punktum ved, hvordan virkeligheden er. Det bliver op til de unge selv at navigere i eller have kræfterne til at kæmpe imod virkeligheden på egen hånd. I det følgende vil vi komme med eksempler på situationer fra en ungdomsklub, hvor pædagoger har gode muligheder for ikke at stoppe ved punktummet, men i stedet at sætte spørgsmålstejn, sammen med de unge, ved de normer, der eksisterer om køn, krop og seksualitet. Vi opfordrer derfor til at pudse den normkritiske linse for at skabe deltagelsesmuligheder for flere unge.

Seksualitet, seksuel dannelse, diskriminerende adfærd, unge, normkritik

TRIGGER WARNING:

DE EMPIRISKE NEDSLAG I DENNE TEKST INDEHOLDER EKSPLICIT SPROG OG EKSEMPLER PÅ SEXISME, HOMOFØBI OG MISOGYNI, DER HVERKEN AFSPEJLER FORFATTERNES ELLER DPT'S MENNESKESYN ELLER HOLDNINGER. ALLE NAVNE PÅ DE INVOLVEREDE ER ANONYMISEREDE OG TEKSTEN ER FORELAGT LEDELSEN PÅ DEN PÅGÆLDENDE KLUB TIL GODKENDELSE FØR PUBLICERINGEN.

TIL RAP-BATTLE PÅ KLUBBEN FREDAG AFTEN...

DE ER MANGE. KØEN ER LANG OG BLIVER LÆNGERE. JOKES FLYVER RUNDT. DE UNGE HAR SVÆRT VED AT STÅ STILLE. DE PUFFER UTÅLMODIGT TIL HINANDEN. "LUK OS NU FUCKING IND!!!"

OG SÅ, ENDELIG! DØREN TIL KLUBBEN BLIVER ÅBNET!

DE UNGE STRØMMER IND I DEN MØRKLAGTE SAL. RUMMET ER FYLDT MED RØG. RØGEN OMSLUTTER DERES KROPPE. DJ'EN VARMER OP. UTÅLMODIGHEDEN KANALISERET UD I KROPPENE. HOPPENDE. HÆNDER I VEJRET. DER BOUNCER FREM OG TILBAGE. BAGERST I LOKALET STÅR KLUBBENS PERSONALE - TYDELIGT TILFREDSE HOLDER DE OVERBLIKKET MED DE UNGE. GLADE FOR ENDELIG AT KUNNE GIVE DEM ET SOLIDT TILBUD EFTER, HVAD DER FØLES SOM EN EVIGHED MED CORONA-STILSTAND.

ALLE ER OPPE OG KØRE. FARVET LYS CIRKLER RUNDT I RUMMET. REFLEKTERES NÅR DET RAMMER TÆNDERNE I DE ÅBNE OG EKSALTEREDE MUNDE. RÅBENE STIGER MOD LOFTET. DE ER ALLE KOMMET FOR DET HER:

"COOLIO! COOLIO! COOLIO!" DET HER, DET BLIVER FOR FEDT! OG SÅ...!

OP PÅ SCENEN TRÆDER KLUBPÆDAGOGEN MED KUNSTNERNAVNEN 'COOLIO'.

MODSTANDEREN 'BEAT' DUKKER OGSÅ OP PÅ SCENEN OG SÆTTER SIG MED DET SAMME I FØRERSÆDET:

"DU BOLLER DIN DAME SOM ET VACCINESTIK. HVORFOR? FORDI COOLIO HAR EN LILLE PIK!"

... HVORTIL COOLIO SVARER: "HAHA! JEG BOLLEDE DIN DAME, OG HENDES PÅTTER LIGNEDE MYGGESTIK!"

BATTLEN ER NU I FULD GANG. PERSONALET OG DE UNGE HEPPER PÅ PÆDAGOGEN. UNGDOMMEN FODRES OG FRYDES. PÅ SCENEN KÆMPER COOLIO OG HANS MODSTANDER BEAT IHÆRDIGT MOD HINANDEN. DE STÅR ANSIGT TIL ANSIGT, ORD MOD ORD. DE FYRER ORDENE AFSTED MOD HINANDEN. DE SENDES I RETNING AF PUBLIKUM OG RETURNERES SOM BIFALD OP MOD SCENEN...

BATTLEN FORTSÆTTER OG TAGER TIL I INTENSITET...

"JEG VED GODT DU IKKE KAN FÅ DIN PENIS IND, DET' DERFOR BEAT ALDRIG HAR VÆRET SAMMEN MED EN ENESTE KVIND'!"

"DU CUTTER I DIG SELV, ER DET DIG, DER ER GOTH?"

"HOMIE! DU ER RET GAY!"

"DIN MOR SKRIVER MEGET TIL MIG, MEN HAHA! HUN KAN IK' RAMME TASTATURET MED HENDES FEDE FINGRE!"

"DU HAR EN KLAM SIDE.
DU HAR PORNHUB SOM DIN STARTSIDE".

ORDENE SPREDER SIG BLANDT MÆNGDEN AF UNGE KROPPE OG GRINENDE KOLLEGAER. DA COOLIO EFTER HÅRD KAMP OG TIL STOR JUBEL FOR SALEN KÅRES TIL VINDER, SLÅR HAN GAVMILDT UD MED ARMENE OG RÅBER:

"VI DELER SEJREN! SÅ JEG TÆNKER JEG FÅR 5 MIN. MED DIN DAME OG DU FÅR 5 MIN. MED MIN DAME!"

Seksualitet sprogliggøres hver dag på et utal af måder i klubtilbud landet over. Unge snakker om sex, de prøver ord og begreber af seksuel karakter af på hinanden og de voksne, de benytter et seksualiseret sprog til at positionere sig selv og andre, de deler erfaringer og bliver klogere. Men de går også over stregen ind imellem. De overdriver, de underkender og udskammer hinanden, de mangler ofte faktisk viden og sparring og de kan uforvarende blive stereotype og gå over grænsen til det diskriminerende, hvis de ikke udfordres.

Vi benytter begrebet seksuel dannelse om den proces, som unge gennemgår, når de i sprog, tanke og handling gør sig erfaringer med seksualitet. Vi benytter begrebet for at tydeliggøre, at der ikke er tale om den mere formaliserede seksualundervisning, som det er skolens opgave at varetage. Når det kommer til seksuel dannelse, mener vi, at pædagoger bør indtage en helt central rolle, da dannelse netop – i en klassisk forstand – handler om den unges adfærd, væremåde og opførsel. Og ikke kun om den mere formaliserede viden, der (ideelt set) tilvejebringes via skolens undervisning.

Pædagoger kan naturligvis spille en vigtig rolle, når unge danner deres egne sociale normer for, hvad der er acceptabelt sprog og adfærd generelt – men det gælder også mere specifikt i forhold til seksualitet. Dette vil vi give en række eksempler på via konkrete nedslag i empiriske fund fra et bachelor-feltarbejde på en ungdomsklub. Empirien blev indsamlet via deltagerobservation og interviews med det formål at få en forståelse for, hvordan køn og seksualitet spiller ind på hverdagen i ungdomsklubben, samt hvordan seksualitet fylder i hverdagens interaktioner mellem unge og pædagoger – sprogliggjort, forestillet og erfaret. Empirien viste, at mange pædagoger oplever, at det er svært at arbejde med dannelsesprocesser, der omhandler køn og seksualitet. I mange situationer viste det sig, at de ikke benyttede oplagte lejligheder til at gå i dialog med og udfordre de unge, når de handlede eller talte på stereotype og/eller diskriminerende måder. Og i visse situationer virkede det som om, at pædagogernes berøringsangst resulterede i, at de passivt støttede op om stereotyp og diskriminerende sprog, adfærd og væremåder.

I det følgende vil vi ikke præsentere stringente analyser, der som perler på en snor fører frem til forklaringer på, *hvorfor* pædagogerne handler eller ikke handler, som de gør, eller til svar på, *hvordan* pædagoger bør handle. Vi ønsker derimod at lade de udvalgte eksempler stå mere eller mindre for sig selv ledsaget af enkelte spørgsmål eller kommentarer. Forhåbentlig kan både eksempler, spørgsmål og kommentarer inspirere og udfordre læseren til at reflektere kritisk over egen og andres normer og praksis, når det kommer til unge og seksualitet ude omkring i klubberne.

OM SKOVLE OG SKÆLDSORD

"NOGLE UNGE ER FOR UNGE TIL AT FORSTÅ, HVORFOR DE IKKE MÅ BRUGE BØSSE SOM SKÆLDSORD," LØD DET FRA EN PÆDAGOG.

"DE GØR DET IKKE AF OND VILJE, DET ER BARE SÅDAN DE FUNGERER," LØD DET FRA EN ANDEN.

Er det 'bare' sådan unge fungerer? Kan man være 'for ung' til at forstå, at en nedsættende brug af ordet bøsse er problematisk og diskriminerende?

VI DRAGER LIGE EN HURTIG PARALLEL TIL DAGTILBUDSOMRÅDET. VI ZOOMER IND PÅ EN VELKENDT SITUATION PÅ LEGEPLADSEN I EN HVILKEN SOM HELST VUGGESTUE:

"NEJ, STOP! DU MÅ IKKE SLÅ." ... ELLER MÅSKE DEN LIDT MERE ANERKENDEDE UDGAVE:

"HOV, JEG VIL ALTSÅ IKKE HAVE, AT DU SLÅR. KAN DU SE; HAN BLIVER KED AF DET? AE, AE, IKKE SLÅ."

... selvom det måske ikke går helt rent ind på lystavlen hos de små myr første gang, så fortsætter pædagoger landet over troligt med at guide selv de mindste vuggestuebørn i empati med hjælp fra Maryfondens lilla bamseven, at træne genkendelse af diverse ansigtsudtryk og aktiv a'e'ning.

Når vi (stort set) aldrig støder på dagtilbudspædagoger, der konstaterer, at vuggestuebørn skulle være 'for små' til at forstå og lære, at de ikke må slå andre børn i hovedet med en skovl, hvordan kan det så være, at mange tænker, at en flok (pre)teens skulle være 'for unge' til at forstå, at brugen af fx svans eller bøsse som skældsord kan have samme effekt på dem, det rammer?

Lidt retorisk kunne man spørge sig selv, om ikke pædagoger på daglig basis bør forsøge at afværge skadevoldende skovle såvel som skældsord?

Risikerer pædagogers berøringsangst i forhold til seksualitet - kombineret med en generel mangel på fundamental faglig viden på området – at udgøre den sovepude, der kan gøre det svært for nogle unge at sove om natten?

KÆMPE RØV OG KROPSIDEALER

EN GRUPPE AF DE UNGE, DER MED HÆNDERNE OVER HOVEDET BOUNCEDE MED UNDER RAPBATTLEN, MØDER VI IGEN I FÆLLESRUMMET.

UNG DRENG: "HALLO HENDE DER JOSEFINE SIMONE HUN ER SERIØST SÅ, UH FÅR BARE LYST TIL AT..."

(IMITERER AT HAN SMÆKKER ÉN I RØVEN)

PÆDAGOG, HENVENDT TIL DEN STUDERENDE: "HUN ER INFLUENCER."

UNG DRENG: "JA OG HUN HAR EN KÆMPE RØV OG KÆMPE PATTER."

STUDERENDE: "ER DET GODT?"

UNG DRENG: "DET ER SERIØØST WIFEY MATERIAL."

STUDERENDE: "ER WIFEY MATERIAL LIG MED EN KÆMPE RØV?"

UNG DRENG: "KÆMPE RØV ER ALT, HVAD SNAKKER DU OM!"

STUDERENDE: "HVORFOR ER DET DET?"

UNG DRENG: "HALLO, HENDE DER (HAN PEGER PÅ DEN STUDERENDE) FORSTÅR IKKE HVORFOR EN KÆMPE BUNDA ER ALT!" (HENVENDER SIG TIL SINE VENNER, DER STØDER TIL GRUPPEN)

EN ANDEN UNG DRENG RÅBER: "ÅÅÅÅH BUNDA!!!"

STUDERENDE: "MEN HVORFOR ER DET SÅ VIGTIGT MED EN KÆMPE RØV?"

UNG DRENG: "ØØØØH. FORDI! MAN KAN GRAB' DEN, IK. OG DET BETYDER GOD SEX. DET BETYDER, HUN ER GOD TIL AT LAVE MAD, IK. KÆMPE RØV ER FUCKING GUD, ER DU DUM."

STUDERENDE: "MAN KAN GRAB' DEN???"

UNG DRENG: "JA, HVIS MAN HAR EN ORDENTLIG BUNDA, SÅ BEDER MAN SELV OM, AT JEG GRABBER DEN, HAHA!!"

De fleste pædagoger kan nok være med på, at ingen kroppe inviterer til at blive 'grabbet' uden samtykke. Måske pædagogen i denne situation kunne have reageret mere aktivt og benyttet lejligheden til fx at snakke om samtykke med de unge.

Smile & wave

TO UNGE OG EN PÆDAGOG SIDDER OM ET LILLE BORD VED KLUBBENS CAFÉ. PÆDAGOGEN SPISER, OG DE TO UNGE SNAKKER OM AT SLÅ PIGER I RØVEN UNDER SEX.

MIKKEL: "JEG HAR KONVERTERET CAROLINE."

ALFRED: "HVAD BETYDER DET? "

MIKKEL: "JEG SLOG HENDE I RØVEN, OG SÅ VAR HUN SÅDAN DER, HUN SAGDE, DET VAR MÆRKELT. MEN SÅ BLEV JEG BARE VED, OG SÅ VAR HUN SÅDAN DER, SAGDE IKKE NOGET."

PÆDAGOGEN KIGGER IND IMELLEM OP FRA SIN TALLERKEN OG RUNDT PÅ DRENGENE, GRINER LIDT MED OG SMILER.

I en tid, hvor der diskuteres samtykke fra græsrodsniveau til Christiansborg, så kunne denne situation måske være en oplagt mulighed for at tage fat på den lidt sårbare eller svære snak med de unge om samtykke. Det handler for os ikke om, at den voksne i denne situation skal lære de unge om 'rigtige' normer for seksualitet – men vi kan godt undre os over, hvorfor en professionel voksen ikke reagerer med nysgerrighed og spørger ind til oplevelsen. Det kunne handle om, hvordan det føles at eksperimentere med den slags? Eller der kunne fx med omsorg og interesse spørges ind til, hvordan de unge sikrer sig, at de ikke overtræder hinandens grænser i deres eksperimenteren.

Hvordan ville du selv som pædagog forestille dig at spørge ind i en sådan situation – eller hvis det var dine børn, der var involveret, hvordan ville du så ønske dig, at situationen blev grebet an af den professionelle?

Om refleksioner, forklaringer og strategier

Uddrag af interview med pædagog:

"Jeg har også tidligere haft drenge som absolut har været bøsser. Man kan ikke nødvendigvis se det tidligt, men du kan godt se nogle tegn, og det betyder ikke, at de går hen og bliver bøsser. Det kan godt være mænd, der bare har feminine træk. Det kan være de bliver transkønnede. Det kan være de bliver helt almindelige mænd, der bare er lidt feminine, fordi de måske kun har en mor..."

Det er ikke nemt med det der maskulinitet og femininitet – Men hvad pokker er en 'almindelig mand' i 2022? Alle, der mener at ligge inde med en forklaring på det, opfordres på det kraftigste til at tage en tur i Professor Dorte Marie Søndergårds kønskomponent-karrusel fx ved at besøge forfatter og sexolog Mads Ananda Lodahls forbilledlige og fagligt forstyrrende, men let tilgængelige dekonstruktion af 'Definitionen på en mand' (Lodahl 2018a) – og så kan man jo spørge sig selv: bliver man mere feminin af 'kun' at have en mor...?

Det er jo helt i orden, at I gør det hér...

En normkritisk tilgang til pædagogik handler bl.a. – jf. moderne inklusionsteori - om at skabe plads til alle i de allerede eksisterende fællesskaber (Graack 2022). Man ønsker grundlæggende at flytte sit fokus fra den enkeltes afvigelse og se på de strukturer og normer, der er årsag til afvigelserne. I denne sammenhæng kan normkritikken ses som et opgør med det, der kan betegnes som tolerancepædagogik. At være et tolerant menneske kan måske i manges ører lyde ubestridt positivt, men tolerance er baseret på en strategi om, at de, der lever op til fællesskabets normer, skal lære at tolerere dem, der afviger. Det afføder en skævvridning i forhold til, hvem der tildeles magt og privilegier.

"Tolerancepædagogikken er groft sagt baseret på en strategi om, at de, der er inden for normen (de normale) skal lære at tolerere dem, der er uden for normen ('de unormale'). Tolerancepædagogikken sætter således fokus på afvigerne" (Gundersen & Roien 2018: 276).

UDDRAG AF INTERVIEW MED PÆDAGOG:

"JEG SIGER FX TIL DEM. NÅR I KOMMER UD PÅ DEN ANDEN SIDE AF DEN HER DØR, SÅ ER VIRKELIGHEDEN BARE LIGE DERUDE. MEN HVORDAN VILLE I SELV HAVE DET MED, HVIS I KOM UD AF KLUBBEN, OG DER SÅ STÅR TO MÆND I KJOLER OG KRAMMER HINANDEN? DET ER JO HELT I ORDEN, AT I GØR DET HER - I SKAL BARE VÆRE OPMÆRKSOMME PÅ FOLKS ADFÆRD. NOGLE STEDER VIL I KUNNE KOMME TIL AT STØDE FOLK. I SKAL VÆRE OPMÆRKSOMME PÅ JERES OMGIVELSER, NÅR I GØR SÅDAN NOGET, OG DET GÆLDER JO FOR ØVRIGT OGSÅ ALMINDELIGE KÆRESTEPAR. I SKAL ALTID TÆNKE OVER, AT DER ER FOLK TIL STEDE, DER KAN REAGERE."

”Når man vender fokus væk fra de afvigende for i stedet at studere normen, undgår man samtidig at anerkende normen som noget neutralt indiskutabelt og privilegeret” (Lodahl 2018b: 255).

Tudefjæs eller bøsse?

VI ER I KLUBBENS FÆLLESRUM. EN STOR GRUPPE UNGE SER FODBOLDLANDSKAMP SAMMEN MED EN PÆDAGOG. EN SPILLER FALDER OG TAGER SIG TIL KNÆET.

PÆDAGOG: "TUDEFJÆS!"

UNG: "DEN FUCKING BØSSE, MAND!"

PÆDAGOG: "HAN ER IKKE BØSSE."

Er det en god idé at udråbe nogen som et tudefjæs? Og er det i denne situation nødvendigt at konstatere, at spilleren ikke er bøsse? Eller kunne dette være en gylden mulighed for at udfordre og forstyrre en generel dokumenteret tendens til homofobi omkring sport – ikke mindst den type, der særligt flourer blandt unge mænd på fodboldstadions landet over?

TIL ET VOKSENFACILITERET ARRANGEMENT MED EN TREDJE ANSAT I KLUBBEN.

UNG: "HVORDAN SMAGER SPERM? JEG HAR HØRT, AT DET KOMMER AN PÅ, HVAD MAN HAR SPIST, FOR EKSEMPEL ANANAS?"

PÆDAGOG: "SÅ TROR JEG MAN SKAL SPISE RIGTIG MEGET ANANAS."

FLERE UNGE I KOR: "HAR DU PRØVET AT BLIVE SPERMET I MUNDEN?"

PÆDAGOG: "JA, DET HAR JEG PRØVET."

UNG: "HVORDAN SMAGTE DET?"

PÆDAGOG: "JAMEN, JEG HAR JO PRØVET DET MANGE GANGE. HAR DU IKKE PRØVET AT SMAGE PÅ DIN EGEN?"

"SÅ SKAL MAN IKKE SNAKKE I DETALJER." ELLER SKAL MAN?

"MEST AF ALT VIL DE UNGE GERNE SPØRGE MIG OM TING, ALTSÅ IND TIL MIT PRIVATLIV. MEN JEG HAR DET SÅDAN LIDT, DER ER EN GRÆNSE." INTERVIEW MED EN ANSAT I KLUBBEN.

" ... NÅR MAN SIDDER MED MANGE UNGE, SÅ SKAL MAN IKKE TIL AT SNAKKE I DETALJER ELLER BEGYNDE AT GÅ HELT NED I DYBDEN MED, HVORDAN EN MAND OG EN DAME ER SAMMEN." INTERVIEW MED EN ANDEN ANSAT I KLUBBEN.

(DE UNGE BEGYNDER AT GÅ - TO UNGE ER TILBAGE)

UNG: "NEJ, DET ER MÆRKELT."

PÆDAGOG: "NÅ, MEN LIGESOM DET KAN HAVE FORSKELLIG SMAG, SÅ KAN DET JO OGSÅ HAVE FORSKELLIG KONSISTENS. MIN MANDS SPERM HAR TIT FORSKELLIG KONSISTENS. NOGET ER HELT SOM SNOT OG NOGET ER MERE FLYDENDE. SÅ HVIS DU GERNE VIL HAVE FLYDENDE SPERM, SKAL DU DRIKKE RIGTIG MEGET VAND."

UNG: "ER DU NOGENSINDE BLEVET SPERMET I ØJET?"

PÆDAGOG: "NEJ, DET HAR JEG IKKE PRØVET."

UNG: "ALDRIG?"

PÆDAGOG: "NEJ, MIN MAND STÅR JO IKKE 4 METER FRA MIG OG SIGTER."

Her synes strategien at være ganske generøs med private erfaringer og dybdegående detaljer - og fremstår alt andet end afgrænset og berøringsangst.

Bør der være nogle fælles retningslinjer her? En fælles genkendelig strategi eller tilgang fra pædagogernes side, så de unge ved, hvad de kan forvente? Eller er det bare positivt, at de unge kan spejle sig i forskellige professionelle med meget forskellige grænser?

"DET ER DET, VI FÅR VORES PENGE FOR - AT TURDE STILLE DE LIDT VANSKELIGE SPØRGSMAÅL." INTERVIEW MED PÆDAGOG.

Spørgsmålet er, om alle pædagoger er enige i det ovenstående? Og hvordan kan man i så fald som professionel blive klædt på til at stille de relevante vanskelige spørgsmål i de oplagte situationer, der opstår i samværet med de unge?

Hvordan og i hvilke sammenhænge kan det gøres på måder, hvor de unge oplever at blive mødt med interesse frem for fordømmelse, så de i sidste ende gerne skulle blive inspireret til selv at reflektere over eget sprog, egen adfærd og egne væremåder.

Ville det have betydning for pædagogers arbejde, hvis det var tydeligt fremskrevet i lovgivningen eller i en konkret politik eller handleplan ude i klubberne, at man som pædagog forventes at kunne facilitere mangfoldige samtaler om sex og seksualitet med de unge - måske endda med konkrete forslag til hvordan?

Til dette spørgsmål svarede en pædagog:

"JEG TROR DET IKKE, MEN JEG TROR, AT DET VILLE VÆRE TYDELIGERE FOR PÆDAGOGEN, AT DET FAKTISK ER DIN OPGAVER. VI ER SÅ FORSKELLIGE. FOR MIG VILLE DET MÅSKE VÆRE LIDT MERE BEHAGELIGT, AT JEG VIDSTE, DET STOD I LOVEN. DEN ANDEN VEJ RUNDT, SÅ VED JEG, DET STÅR SÅDAN SET ALLEREDE IMPLICIT I LOVEN."

Måske er det bare ikke nok, at det allerede 'implicit' står i loven?

Første skridt på vejen til at arbejde med usikkerhed og berøringsangst kunne være at prioritere at snakke om det internt i personalegruppen. Hvem gør hvad og hvordan? Hvad synes vi er svært - og hvordan kan vi hjælpe hinanden til at gøre det nemmere?

Kræver det fælles faglig front og enighed eller kan det være en styrke, at hver enkelt gør det på sin egen måde?

Udgangsreplik

Vi mener grundlæggende, at det er pædagogers ansvar at understøtte unges seksuelle dannelse - dels som omsorgspersoner og sparringspartnere men også som dem, der bør og tør udfordre stereotype normer og diskriminerende sprog og handlinger omkring køn, krop og seksualitet. Det er på denne baggrund, at vi har udvalgt vores eksempler. Via enkle spørgsmål og kommentarer har vi forsøgt at vise, at der er masser af åbninger eller invitationer i praksis, hvor pædagoger har mulighed for netop at være nysgerrige og forstyrre unges forestillinger, sprog og handling – men i den indsamlede empiri lod det til at være sjældent, at mulighederne blev udnyttet.

Vi er overbeviste om, at de udvalgte citater og situationsbeskrivelser er eksemplariske for pædagogisk praksis på skoler og i klubber landet over. Netop derfor finder vi det relevant at lægge op til refleksion over, hvordan der fagligt kan tages hånd om lignende situationer, så unge, der afviger fra diverse - generelle eller lokalt forankrede - normer for køn, krop og seksualitet, ikke skal opleve en hverdag med marginalisering, andetgørelse eller diskrimination i sprog og handling.

At dette desværre er tilfældet, som det ser ud i dag, kan vi bl.a. konstatere på baggrund af en rapport udgivet af LGBT Danmark. I rapporten 'Stop diskrimination i skolen' (LGBT+ Ungdom & LGBT+ Danmark 2021), der baserer sig på en spørgeskemaundersøgelse blandt 910 nuværende og tidligere LGBTQ+ elever mellem 13-25 år, fremgår det, at 93% af de adspurgte har oplevet homofobiske og transfobiske skældsord i skolen. Kun 23% af de adspurgte oplever at have lært noget om forskellige seksuelle orienteringer. Herunder mener kun 9%, at de har lært noget om forskellige kønsidentiteter.

Det er naturligvis ikke acceptabelt, at en gruppe unge mistrives i den grad, tallene fra rapporten indikerer, og derfor mener vi, at det er nødvendigt at handle. Pædagoger må også forholde sig til, at der er unge, som bevidst eller ubevidst står bag den diskriminerende adfærd. Så længe pædagoger enten lider af en form for berøringsangst ift. eller ikke er klædt fagligt på til at være nysgerrige på og udfordre unges diskriminerende og marginaliserende adfærd – lige så længe vil unge ude i landets klubber blive ved med at opleve denne adfærd som legitim.

Vi mener derfor, at der er behov for et øget fokus på arbejdet med unges seksuelle dannelse i klubpædagogisk regi. Som afslutning på dette indlæg vil vi derfor komme med en opfordring til at anlægge et normkritisk perspektiv på den pædagogiske praksis. En opfordring til at blive bevidste om, hvilke stereotype normer omkring køn, krop og seksualitet, der i praksis risikerer at begrænse både minoriserede og majoriserede unge. Lad os alle være nysgerrige, kritiske og

kreative i forsøget på at udfordre de unge, når de gennem sprog og handlinger udviser stereotyp og diskriminerende adfærd. Uanset om de gør det bevidst eller ubevidst – det er ikke intentionerne men effekten, der betyder noget.

”Normkritik handler i al sin enkelhed om at forholde sig bevidst til normerne i den kultur, som man [arbejder] i at undersøge dem kritisk og at handle aktivt i forhold til dem, når man synes, at det er nødvendigt” (Nørgaard 2021:16).

Når vi afslutningsvis vil tale for, at alle klubber formulerer nogle konkrete retningslinjer, en intern handleplan eller en politik omkring køn, krop og seksualitet, så er det ikke for at hæve politisk korrekte pegefingre og hævde sandheder om, hvad man må og ikke må tænke, sige og gøre. Det er derimod for at skabe et incitament til at få startet en reel dialog om unges seksuelle trivsel og dannelse. En løbende dialog der kan sikre, at retningslinjerne ikke bliver til statiske rigide regler mejslet i sten, men derimod vedbliver at være i proces – som et dynamisk redskab.

Forestillinger om køn, krop og seksualitet vil altid være i spil i ungdomslivet. Alle klubber er forskellige, og de unge har ikke samme behov, så derfor vil eventuelle retningslinjer være nødt til at afspejle behovene hos den aktuelle ungegruppe i hver enkelt klub. Men som det ser ud nu, er der unge, hvis trivsels-, deltagelses- og udfoldelsesmuligheder begrænses. Det har pædagoger et ansvar for at gøre noget ved. Det mener vi altså bl.a. man kan gøre ved at tage ansvaret for de unges seksuelle dannelse på sig. Pædagogerne er dem, der gerne skulle være der, når der er brug for at snakke om de til tider svære, vanskelige og tabuiserede emner som fx kønsidentitet, krop og seksualitet.

Sara Marie Sandfær, pædagog

Mia Azzopardi, pædagog

**Jacob Graack, pædagog og lektor ved Københavns
Professionshøjskole**

Referencer

Graack, J. (2022) Normkritik. I: Madsen, K.L., J. Jørgensen & J. Graack (red.) *Normkritik i pædagogisk praksis*. (41-57) København. Hans Reitzels Forlag.

Gundersen, M. & Roien, L. A. (2018). Normkritisk seksualundervisning - mangfoldighed, trivsel og antidiskrimination i skolen. I: L. A. Roien, V. Simovska & C. Graugaard (Red.) *Seksualitet, skole og samfund* (s. 273-297). Hans Reitzels Forlag.

LGBT+ Ungdom & LGBT+ Danmark (2021). *Stop diskrimination i skolen - LGBTQ+ elevers trivsel og vilkår i grundskolen*. <https://lgbt.dk/rapporter/>

Lodahl, M. (2018a) *Upassende opførsel – 100.000 ord imod den heteroseksuelle verdensorden*. København. Forlaget Solidaritet

Lodahl, M. (2018b) De fleste falder uden for normen. I: Roien, L.A., V. Simovska & C. Graugaard (red.) *Seksualitet, skole og samfund*. København. Hans Reitzels Forlag.

Nørgaard, C. (2021) *Han, hun, hen – Opdrag til ligestilling og mangfoldighed*. København. Gyldendal.